

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Algemene Rekenkamer
De heer drs. A.P. Visser
Lange Voorhout 8
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum

Betreft Bestuurlijke reactie AR-rapport aanpak bescherming weidevogels

Ons kenmerk
DGNVVG / 21277633

Uw kenmerk
21008634 R

Bijlage(n)

Geachte heer Visser,

Op 4 november jl. heb ik uw conceptrapport "Waar is de grutto" ontvangen. In dit rapport presenteert de Algemene Rekenkamer de bevindingen en conclusies van het onderzoek naar de doeltreffendheid van het weidevogelbeleid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Ik heb met belangstelling kennisgenomen van het rapport en maak graag gebruik van de mogelijkheid die u biedt om te reageren op de conclusies van het rapport. Ik stel vast dat het rapport geen aanbevelingen bevat om het weidevogelbeleid te verbeteren.

Algemeen

De Algemene Rekenkamer concludeert op basis van eigen onderzoek naar de subsidies om weidevogels te beschermen dat de aanpak bescherming weidevogels niet werkt. Deze conclusie die gebaseerd is op de omvang en ontwikkeling van de subsidie legt in mijn beleving de oorzaak voor de dalende omvang van de weidevogelpopulatie te éénzijdig op de rol en betekenis van subsidies. De weidevogelaanpak die in de afgelopen jaren met alle betrokken partijen is ontwikkeld en in het veld wordt uitgevoerd omvat meer dan alleen geld: het gaat ook en vooral over het creëren van aantrekkelijke leefgebieden van voldoende omvang waar de broedende en foeragende grutto rust, ruimte en voedsel kan vinden, het betrekken van agrariërs bij het toepassen van agrarisch natuurbeheer op een deel van hun land, de ontwikkeling van een aantrekkelijk verdienmodel voor de boer om bij te dragen aan natuurbeheer en om een gebalanceerd predatiebeleid. Op al deze vlakken zie ik positieve ontwikkelingen. Deze worden nog niet vertaald in het resultaat waar we allen voor gaan, namelijk het omkeren van de dalende trend van de weidevogelpopulatie met de grutto als icoon. De aanpak vraagt een lange adem en continuïteit van beleid. Gelukkig zien we steeds meer goede voorbeelden van weidevogelgebieden waar de aanpak aanslaat en het successen oplevert. Het weidevogelseizoen van 2021 lijkt in veel gebieden succesvol te zijn verlopen. Enerzijds als gevolg van het relatief koude en natte voorjaar en anderzijds door de samenwerking tussen boeren, veldcoördinatoren en mozaïeken van verschillende vormen van beheer. Ik realiseer mij tegelijkertijd dat dit herstel nog kwetsbaar en afhankelijk is van een groot aantal factoren. Het feit dat steeds meer boeren met veel inzet en enthousiasme, ondersteund door de

agrarische collectieven, een bijdrage willen leveren aan het behoud van de weidevogel in ons agrarisch landschap stemt mij positief. Het geeft mij daarnaast vertrouwen dat de weg die we met de stelselherziening van het ANLb in 2016 zijn ingeslagen een goede aanpak is die we moeten continueren en waar nodig en mogelijk verbreden en verdiepen.

Conclusie 1: 'Wij stellen vast dat de minister in de afgelopen 20 jaar meer aan subsidies heeft uitgegeven, maar dat er nu toch veel minder grutto's zijn'.

Ondanks de toename van het beschikbare budget voor het ANLb en een toename van het areaal beheerd gebied laten de cijfers zien dat de dalende trend van het aantal grutto's nog niet is gestabiliseerd. Het landgebruik in de agrarische sector is de afgelopen decennia sterk veranderd als gevolg van de intensivering van de landbouw. Daarmee is de geschiktheid van de biotoop voor de grutto sterk afgenomen.

Uit de evaluatie van het nieuwe collectieve stelsel ANLb komt naar voren dat de deelnamebereidheid onder boeren en agrarische grondbezitters aan het ANLb toegenomen is vergeleken met het oude stelsel. Er is bij de ketenpartners een sterke gedrevenheid om het stelsel tot een succes te maken en zo het agrarisch landschap weer een aantrekkelijk leefgebied te maken voor de grutto en andere weide- en akkervogels. Voor het vergroten van het doelbereik is meer nodig dan subsidies. Daarvoor is het van belang om samen te werken in gebiedsprocessen met focus op lange-termijn habitatkwaliteit.

Conclusie 2: 'boeren die maatregelen nemen om de weidevogels te beschermen doen dat bijna alleen in de kansrijke gebieden. Echter in 85% van de kansrijke gebieden nemen boeren geen maatregelen om de weidevogels te beschermen'.

In 2016 is het nieuwe stelsel ANLb in werking getreden. Kern van dit stelsel is een collectieve benadering en agrarisch beheer daar toepassen waar dit het meest kansrijk is voor een goed natuurrendement. Door het werken met collectieven wordt het systeem zowel effectiever als efficiënter. Effectiever doordat het agrarisch natuurbeheer minder versnipperd en meer integraal wordt toegepast in gebieden waar biodiversiteitswinst te boeken is. En efficiënter doordat aanvragen worden ingediend door gecertificeerd collectieven in plaats van de individuele agrariërs. Het vergroten van de effectiviteit en kwaliteit van het weidevogelbeheer staat bij een goede gebiedsgerichte aanpak. Provincies zijn bij uitstek de partij om dit samen met de agrarische collectieven aan te jagen en vorm te geven. Recent is deze aanpak geëvalueerd door Wageningen Environmental Research. Deze tussenevaluatie toont aan dat de uitvoerbaarheid en de doelgerichtheid van het nieuwe stelsel ANLb zijn toegenomen ten opzichte van het subsidiestelsel van voor 2016. Tegelijkertijd geeft de evaluatie aan dat voor het keren van de negatieve trends van veel doelsoorten meer nodig is dan alleen het ANLb. De evaluatie doet aanbevelingen voor de inzet van flankerend beleid in combinatie met het ANLb, zoals inrichtingsmaatregelen, grondinstrumentarium, predatiebeheer en ecoregelingen alsmede het ontwikkelen van zwaardere instrumenten en financieringsvormen die de omslag naar natuurinclusief boeren ondersteunen en mogelijk maken. In mijn reactie op deze evaluatie (Tweede Kamer 33576, nr. 226) ondersteun ik deze aanbevelingen en zeg ik toe deze samen met de ketenpartners op te pakken en uit te werken.

Conclusie 3: 'boeren voeren maatregelen met meeste effect bijna niet uit'.

Ik interpreteer uw conclusie zo dat u met de meest effectieve maatregelen doelt op plasdrasmaatregelen. Deze maatregel wordt in een weidevogelgebied toegepast in een mozaïek van verschillende beheervormen: rust en legselbeheer worden gecombineerd met plasdras, kruidenrijk grasland, uitgesteld maaien en dergelijke. De agrarische collectieven werken in deze mozaïeken met een minimum omvang van 250 ha. Daarmee wordt een robuuste gebiedsaanpak gegarandeerd. De provincies sturen op de effectiviteit van de maatregelen door monitoring en het bespreken van de voortgangsrapportages met de agrarische collectieven.

Conclusie 4: 'de Minister weet niet naar welke maatregelen het geld gaat'.

Sinds 2001 is er een jaarlijkse rapportage van bestedingen natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer. Vanaf 2014 is deze er niet meer voor het gedecentraliseerde natuurbeheer. Voor agrarisch natuurbeheer is deze rapportage nog wel beschikbaar. Tot 2016 was de rapportage onderverdeeld per beheerpakket. Met de invoering van het collectieve stelsel ANLb in 2016 is de leefgebiedenbenadering ingevoerd. Door deze benadering waarbij collectieven een gemiddeld bedrag voor het uitgevoerde beheer ontvangen, is het onbekend hoeveel geld naar welke maatregel gaat. Het is wel bekend waar welke maatregel wordt uitgevoerd.

Met de decentralisatie van het natuurbeleid in 2014 en daarmee ook van het agrarisch natuurbeheer stellen de provincies de beheermaatregelen op en de voorwaarden waarbinnen subsidies worden verstrekt. In de Natuurbeheerplannen van de provincies zijn de meest kansrijke gebieden van weidevogels begrensd als open grasland weidevogels. Met eisen en richtlijnen in de Natuurbeheerplannen en regelmatig overleg met de agrarische collectieven, sturen de provincies op de kwaliteit van het weidevogelbeheer. Tenslotte is het goed om te vermelden dat de effectiviteit van het weidevogelbeheer regelmatig is geëvalueerd. De evaluatieresultaten uit het verleden hebben mede ten grondslag gelegen aan de stelselwijziging van het agrarisch natuurbeheer die in 2016 is doorgevoerd.

Tenslotte

De Algemene Rekenkamer concludeert dat er voldoende kansen liggen om de grutto beter te beschermen en dat daarvoor nodig is dat boeren de maatregelen nemen die het beste werken in de meest kansrijke gebieden voor de grutto. Deze eindconclusie van de Algemene Rekenkamer ondersteun ik. Het Aanvalsplan Grutto biedt hiervoor een uitstekende aanzet en heb ik om die reden omarmd.

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Samen met de betrokken weidevogelprovincies en de agrarische collectieven werk ik aan een aantrekkelijk leefgebied voor de weidevogels zodanig dat ons agrarisch landschap naast de agrarische productie ook een belangrijke bijdrage kan leveren aan de biodiversiteit en daarmee het behoud van de weidevogels.

Ons kenmerk
DGNVLG / 21277633

Met vriendelijke groet,

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit